

GYŐRI L. JÁNOS

„Egész Magyarországnak
és Erdélységnek...
világosító lámpása”

A DEBRECENI REFORMÁTUS KOLLÉGIUM
TÖRTÉNETE

Lektorálta:

Dankó Imre
Kovács Teofil

A fényképeket készítette:

Barcza János

A Magyar Reformátusok V. Világtalálkozója tiszteletére kiadta
a Tiszántúli Református Egyházkerület
Debrecen, 2006

TARTALOM

AJÁNLÁS (Dr. Bölskei Gusztáv püspök)	7
TÖRTÉNELMI SÉTA DEBRECENBEN	8
1. Debrecen történetéről dióhéjban	8
2. A Nagyállomástól a Kossuth térig	15
3. A Kossuth tér, a Nagytemplom és az Emlékkert	22
4. A Református Kollégium	33
5. A Déri Múzeumtól a Nagyerdőig	41
6. A Debreceni Egyetem és környéke	46
A DEBRECENI KOLLÉGIUM ÉVSZÁZADAI (Iskolatörténeti áttekintés)	49
1. Debrecen református iskolájának kialakulása és első két évszázada	49
2. A Debreceni Kollégium a felvilágosodás századában (1711-1802)	53
3. A Debreceni Kollégium a nemzeti megújulás korában (1802-1849)	55
4. A Debreceni Kollégium tagozatokra bomlása (1849-1912)	58
5. Az egyetem kiválásától az iskolák államosításáig (1912-1952)	60
6. Az árván maradt iskola (1952-1989)	62
7. A Debreceni Kollégium magára találása a rendszerváltás után	64
A DÓCZI/Y LEÁNYNEVELŐ INTÉZET TÖRTÉNETE	68
1. A debreceni református leánynevelés kezdetei	69
2. Dóczy Gedeon igazgatói működése és iskolaszervező tevékenysége	70
3. A Dóczy-intézet oktatási szerkezetének kiteljesedése és új épülete	71
4. A Dóczy-intézet fénykora	73
5. A világháborús károk és az államosítás	75
6. A Dóczy Gimnázium újraindítása	77
A DEBRECENI KOLLÉGIUM HAZAI ÉS KÜLFÖLDI KAPCSOLATAI	78
1. A Debreceni Kollégium partikulái	78
2. A vidéki adománygyűjtés lehetőségei (kápsálás, szupplikálás, legáció)	81
3. A Debreceni Kollégium erdélyi kapcsolatai	84
4. A debreceni diákok külföldi egyetemjárása (peregrináció)	88
A DEBRECENI DIÁKTÁRSADALOM (COETUS) BELSŐ RENDJE, INTÉZMÉNYEI	91
1. A debreceni Coetus előzménye: a wittenbergi magyar bursa	91
2. A Coetus belső rendje és a fenntartóval való kapcsolata	93
3. Az iskolai törvényszék (sedes scholastica) és a büntetések nemei	95
4. A debreceni diáktársadalom tagozódása, a diáktisztségek	96
5. A tanítás és a tanulás rendje a régi századokban	100
6. A debreceni diákvisélet: a tóga	101

7. A debreceni diákság hitélete	103
8. Diáktársaságok a Debreceni Kollégiumban	107
<i>A Kántus</i>	107
<i>A tűzoltó diákok társasága</i>	109
<i>A rézmetsző diákok társasága</i>	111
<i>Az önképzőkörök</i>	112
<i>Egyéb diákegyesületek</i>	114
9. A debreceni diákok egy napja kétszáz esztendővel ezelőtt	115
A DEBRECENI KOLLÉGIUM TUDOMÁNYOS GYŰJTEMÉNYEI	118
1. Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár	118
2. A Debreceni Református Kollégium Múzeumai	122
3. Az Egyházkerületi és Kollégiumi Levéltár	124
4. A Kollégium Gimnáziumának gyűjteményei	124
A DEBRECENI KOLLÉGIUM ÉS A MAGYAR IRODALOM	126
1. A hitvallásos egyházi irodalom időszaka	126
2. A kéziratos kollégiumi diákköltészet	128
3. A felvilágosodás hatása a Debreceni Kollégium irodalmi életére	131
4. Péczely József professzor irodalompartoló tevékenysége a reformkori Kollégiumban	136
5. Arany János debreceni diákévei	137
6. A Debreceni Kollégium irodalmi élete a századfordulón	139
7. Irodalmi élet szűkebb keretek között	142
A DEBRECENI KOLLÉGIUM JELES TANÁRAI	147
1. A Kollégium rektorai 1660 előtt	147
2. A Kollégium professzorai 1660-tól az Entwurfig (1849) (Martonfalvi Tóth György, Szilágyi Tönkö Márton, Lisznyai Kovács Pál, Maróthi György, Szilágyi Sámuel, Hatvani István, Sinai Miklós, Budai Ézsaiás, Sárvári Pál, Péczely József, Kerekes Ferenc)	148
3. A Kollégium néhány neves tanára az Entwurf (1849) után (Lugossy József, Kovács János, Imre Sándor, Balogh Ferenc, Dóczi Imre, S. Szabó József, Zsigmond Ferenc, Csikesz Sándor, Nagy Sándor, Varga Zsigmond, Makkai Sándor, G. Szabó Kálmán)	155
A DEBRECENI KOLLÉGIUM NEVES DIÁKJAI	160
A DEBRECENI KOLLÉGIUM TÖRTÉNETE ÉVSZÁMOKBAN	167
VÁLOGATOTT IRODALOMJEGYZÉK	172